Věnováno památce
polního maršála
Josefa Václava Antonína Františka Karla hraběte Radeckého z Radče
nositele většiny nejvyšších řádů a vyznamenání
rakouské monarchie a celé Evropy
narozeného 2. listopadu 1766 na zámku Trebnice u Sedlčan
a zemřelého 5. ledna 1858 v Miláně v Itálii
a
emeritního plk. ing. Josefa Fučíka
zemřelého 14. dubna 2018, který se v zájmu historické pravdy nebál plout
proti proudu i když mu to přinášelo mnohá protivenství.

Na obálce: Vlevo důstojník inženýrského sboru a vpravo sapér v 1760.

Ilustrace použité na obálkách knižní řady *C. k. pionýrské vojsko*
od Rudolfa von Ottenfelda pocházejí z publikace
„Die österreichische Armee von 1700 bis 1867"
autorů Oscara Teubera, Rudolfa von Ottenfelda,
vydané ve Vídni v 1895.

Copyright © 2018 by Zdeněk Holub
Copyright © 2018 for Cover by Marek Příkaryl,
s použitím ilustrace Rudolfa von Ottenfelda
Copyright © 2018 for the Czech edition by Mare-Czech

ISBN 978-80-88215-22-6
ISBN (soubor) 978-80-88215-19-6

ÚVODNÍ SLOVO AUTORA

Tato práce si klade za cíl přiblížit čtenáři vojenské dějiny z poněkud jiné strany. V popisech válečných operací a bitev se uvádějí akce velkých mas pěchoty, jízdy a občas případně i dělostřelectva, ale jen sporadicky je zmínka o technických jednotkách a o jejich podílu na výsledku operací. Pontonýrské a pionýrské vojsko se postupem času stále výrazněji podílelo na vojenských operacích. Tito dělníci války zůstávají ve stínu hrdinských činů prvosledových jednotek, které by ale bez nich mnohdy nemohly být vůbec vykonány.

Dalším cílem je seznámit čtenáře s každodenností technických jednotek císařského vojska a pokusit se tak alespoň z malé části splatit dluh, který my Češi stále máme ke staletím naší historie, ve kterých byly české země součástí habsburské monarchie. Stačí v tomto ohledu připomenout trvalé zapomnění a úmyslnou ignoraci, ke které je odsouzen, pomineme-li lapku Jana Žižku, největší vojevůdce českého původu polní maršál Josef hrabě Radecký z Radče, který se ke svému českému původu vždy hlásil, český jazyk ovládal slovem i písmem a výrazně se podílel na zřízení pionýrského vojska. Vždyť kdo dnes ví, že Malostranské náměstí se jmenovalo Radeckého náměstí a Malostranská kavárna (dnes Starbucks Coffee) se nazývala Café Radetzky. Na tomto náměstí bylo původně od listopadu 1858 umístěno monumentální sousoší Radeckého s jeho vojáky, které bylo v květnu 1919 potupně odstraněno, jeho kamenné části kdesi zašantročeny a bronzové sochy uloženy v lapidáriu Národního muzea.

Snad tato kniha pomůže čtenáři si uvědomit, že do naší historie, ať už chceme nebo ne, patří stejně jako legionáři od Zborova také starý maršálek Radecký a všichni ti z našich předků, kteří, ať už pod jeho praporem nebo praporem jeho předchůdců či následovníků, bojovali nejen za svoji užší vlast české země, ale i za svoji širší vlast habsburskou monarchii, a k jakým důsledkům vedlo její rozbití.

Technická poznámka

Faktografickým základem této práce je dílo tehdejšího hejtmana pionýrského pluku Wilhelma Brinnera, pozdějšího velitele tohoto pluku a generálmajora „Geschichte des k. k. Pionnier-Regimentes in Verbindung mit einer Geschichte des Kriegs-Brückenwesens in Österreich" (Dějiny císařsko-královského pi-

Armáda přešla včetně dělostřelectva a trénu ještě 15. září 1694, a pak byl most okamžitě rozebrán. 39 lodí spáleno, poněvadž se nevyplatila jejich nákladná doprava. Třicet lodí s příslušejícím krycím materiálem bylo naloženo a dopraveno do Heidelberga.

Také toto mostění mohlo být považováno za důkaz toho, že císařské armády na řece Rýn ještě nebyly vybaveny vlastním materiálem válečných mostů, jak tomu již v tomto období bylo u Francouzů.

ORGANIZACE A TECHNIKA OD ZAČÁTKU 18. STOLETÍ AŽ DO SEDMILETÉ VÁLKY

Organizace a technika. U ostatních odvětví vojenství se objevuje už v průběhu éry FM Eugena prince Savojského pokrok, jen válečné mostovnictví zůstávalo téměř neměnně u těžkopádných forem minulosti a tradice a řemeslná zvyklost představovala ještě desetiletí základ jeho existence.

V technickém ohledu se především na nátlak FM Eugena prince Savojského přechodně objevuje v rakouském válečném mostovnictví tvůrčí činnost zavedením kožených pontonů.

Také v organizačním ohledu není patrný pokrok; bylo zapotřebí ještě téměř poloviny století, než byly zastaralé formy odstraněny a válečné mostovnictví dostalo přesné zatažení do struktury vojska.

Organizace začátkem 18. století. Úřad nejvyššího loďmistra vykazoval v roce 1701 následující lodní uschovatelské úřady:

Gyde – služba vybavení proviantem a opevňovací služba, Komárno – pevnostní služba a lodní plavba na řekách Dunaji a Váhu, Ostřihom a později také Baja – důležité přívozy, Pest – důležitý přívoz, Osijek – lodní most přes řeku Drávu, pevnostní služba a plavba na řece Dráve, Petrovaradín – lodní most, depotní místo pro transporty po řece Dunaji, Szeged – důležitý lodní most. V průběhu roku 1701 byl do Aradu, přebudovaného na pevnost, umístěn lodní úřad, tvořící mezilehlé stanoviště pro lodní dopravu po řece Maros do Sedmihradska.

Materiál válečných mostů začátkem 18. století. V polním tažení roku 1702 na řece Rýnu byla císařská armáda vybavena mobilním válečným mostním trénem s 65 mostními loděmi a 8 kotevními čluny na vozech. Lodě byly ploché s kolmými rovnoběžnými boky, asi 5,37 m dlouhé, 0,95 m široké a 0,78 m vysoké. Hmotnost těchto lodí byla asi 400 kg. Podle těchto rozměrů měly lodě absolutní nosnost asi 2184 kg a po odečtení 15,8 cm volné výšky boků nosnost přibližně 1680 kg.

Aby těmto závadám mohlo být předcházeno lepším dohledem a kontrolou, navrhoval GM von Magdeburg jmenovat v pontonýrském praporu druhého štábního důstojníka, přeložit jej do Petrovaradína a předat mu vrchní dohled nad lodními úřady Osijek, Pančevo a Zemun a k nim příslušejícími stanovišti. Při vypuknutí války by byl využit jako velitel formovaného pion. praporu.

Na tento návrh vydal císař usnesení předat všechny přívozy v Uhrách komorní správě. Pod velením nejvyššího lodního úřadu, a proto obsazeny jeho personálem, měly být do budoucna už jen mosty u Osijku a Kamenici poblíže Petrovaradína, a pak přívozy v Pančevu a Bělehradě.

Prozatím bude k výpomoci vedoucímu nejvyššího lodního úřadu ppl̃k. Antonu von Jahn jmenován hejtman von Lattermann z 12. pěšího pluku FML. Khevenhüller mjr. v pontonýrském praporu.

Zřízení pion. praporu v roce 1788. Prostřednictvím císařského vlastnoručního listu z 13. října 1787 Nr. 6043, zveřejněného výměrem HKR z 22. října 1787, byl vydán rozkaz zahájit zřízení štábních jednotek podřízených GQMS, a mezi nimi pion. praporu se šesti pion. kompaniemi, každé o 136 mužích.

Formování se dělo verbováním horníků, dřevařů atd., konskripcí, kterou bylo opatřeno ze Štýrska 80 a z Korutan 57 odvedenců a převedením vysloužilých a použitelných lidí pěších pluků. Horníci obdrželi závdavek 6 zl., konskribovaní 3 zl. Shromažďští pro verbování byly určeny Ofen a Maribor.

Formování řídil GM Friedrich Josef sv. pán von Zechentner ze GQMS. Bylo nařízeno, aby polovina mužstva byla vybavena střelnou zbraní a z druhé poloviny dostal každý muž dva kusy hradelnického nářadí.

GM sv. pán von Zechentner zaslal už 24. října 1787 s ohledem na výměr HKR z 22. října 1787 následující návrhy. Jako mjr. a velitel pion. praporu byl navržen hejtman Ulrich ze GQMS, jako adjutant šikovatel Schrauf z 24. pěšího pluku Preiss, dále žádal, aby měl stejné důstojníky pro verbování a formování, a to jako hejtmany npor. Marquetteho a npor. von Geyer ze GQMS, jako nadporučíky ppor. Kostialowskyho z 24. pěšího pluku Preiss a ppor. Christofa Kisslinga ze sapérského sboru, jako podporučíky nadmostovního Josefa Kaufleitnera z pontonýrského praporu. a sapérského mistra (Sappeurmeister) Martina Beckera ze sapérského sboru. U těchto návrhů bylo uvedeno, že tři osoby od pontonýrů a sapérů byly vybrány proto, aby pionýři byli co nejrychleji poučení o zhotovování hatí, o zemních pracích a pak o mostění mostními lávkami, kozovými a ostatními mosty.

GM sv. pán von Zechentner dále podotknul, že kdyby měl pion. prapor sestávat ze samých nově naverbovaných, tak by jeho výcvik vypadal velmi neutěšeně, a proto je nutné k němu přeložit pro každou pion. kompanii osm desátníků, 30 dobře vycvičených lidí a dva hudebníky od na Moravě, v Čechách a v Rakousku dislokovaných řadových pěších pluků a hraničářských pěších pluků. Pro výběr těchto lidí je rozhodující především znalost němčiny.

V rozporu s dosavadními ustanoveními GM sv. pán von Zechentner navrhoval vyzbrojit všechny střelnými zbraněmi, aby však mužstvu v použití jeho zbraní nepřekážely, mělo být přikázáno hospodářským komisím uchytit krompáče a lopaty do pouzder, aby tak mužstvo toto nářadí mohlo zavěsit přes záda.

Císař schválil GM sv. pánem von Zechentner navrhovaná povýšení, stejně jako ostatní návrhy vyjma vyzbrojení pionýrů puškami s tím, že při svých pracích v čele kolony musí být vždy kryti pěchotou, a dále nařídil, aby ještě později podal návrh ohledně dále obsazovaných hodností, a přitom dbal především na dobře sloužící poddůstojníky.

I tentokrát se opakovaly potíže při obstarávání kontingentu, připadajícího na horní města. 685 mužů celkového počtu mělo být obstaráno v hornických obvodech.

Na toto opatření HKR odpověděl horní úřad, že z Banské Štiavnice bylo předáno již 200 horníků ke stavbě pevnosti Josefov, a proto je tam velmi málo dělníků, zatímco Baia Mare a ostatní sedmihradské hornické obvody jsou zbaveny dělníků epidemiemi a hladomorem.

Za takových poměrů muselo být od doplnění pion. praporu horníky většinou upuštěno.

Návrh počtu pion. praporu je uveden v následující tabulce.

Hodnost (Charge)	Štáb	Štábní kompanie	Řadná kompanie	Celkem
Major	1	-	-	1
Účetní	1	-	-	1
Adjutant	1	-	-	1
Praporní chirurg	1	-	-	1
Podchirurg	6	-	-	6
Ubytovatel	3	-	-	3
Hejtman	-	-	1	5
Nadporučík	-	1	1	6
Podporučík	-	1	1	6
Šikovatel	-	1	1	6
Desátník	-	8	8	48
Hudebník	-	2	2	12
Tesař	-	15	15	90
Vojín	-	136	136	816
C e l k e m	13	164	165	1.002
Všichni důstojníci obdrželi místo důstojnických sluhů přiděleny vojíny stábní pěchoty.				

OBSAH

Úvodní slovo autora 5
Technická poznámka 5
Obsah řady 6
Význam zkratek 6
Vojenské hodnosti 7

Úvod 9

Od 16. století do začátku 18. století 19

Organizace a technika od začátku 18. století až do sedmileté války 35

Válka Tureckem 1716–1718 39

Válka s Tureckem 1737–1739 43

Válka o rakouské dědictví 1741–1748 47

Organizace a technika v období 1756–1792 57

Válečné operace 83

Válka s Tureckem 1788–1790 97

C. K. PIONÝRSKÉ VOJSKO

1. část – Od 16. století do roku 1790

Zdeněk Holub

Obálka Marek Přikryl
s použitím ilustrace z knihy *Die österreichische Armee von 1700 bis 1867*,
Oscar Teuber, Rudolf von Ottenfeld, vydané ve Vídni v 1895.
Redakce Andrea Vernerová.
Grafická úprava a technická redakce Marek Přikryl.
Sazba a litografie Mare-Czech.

Vydalo nakladatelství Mare-Czech,
Marek Přikryl, Křivenická 426/42, Praha 8–Čimice,
e-mail: nakladatelstvi@mare-czech.cz,
www.mare-czech.cz
jako svou 124. publikaci.
Vydání 1., Praha 2018.

ISBN 978-80-88215-20-2
ISBN soubor 978-80-88215-19-6

Tisk a vazba powerprint s.r.o.

Doporučená prodejní cena včetně DPH 222 Kč

Reprodukování nebo kopírování částí tohoto díla
v podobě mechanické, elektronické anebo šířené jakýmkoliv jiným informačním systémem
bez předchozího souhlasu držitelů autorských práv odporuje slušnosti, dobrým mravům i zákonu.